

Motion till riksdagen 2022/23:1246

av **Kajsa Fredholm m.fl. (V)**

Hållbart skogsbruk för biologisk mångfald och klimatet

---

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3 Levande skogar med hög klimatnytta.....	4
3.1 Fördubbla den naturliga kolsänkan i Sverige	6
3.2 Skapa ekonomiska incitament för privata skogsägare att stärka kolinlagringen	6
3.3 Inför styrmedel och incitament för att främja landskapsplanering för hållbart uttag av råvaror	7
3.4 Kalhyggesbruket är inte hållbart.....	7
3.4.1 Begränsa storlek på kalhyggen	7
3.4.2 Inför målsättning för ökad andel kalhyggesfritt skogsbruk	8
3.4.3 Inför omställningsstöd för kalhyggesfritt skogsbruk	8
3.4.4 Fasa ut kalhyggesbruket.....	8
3.5 Inför tydligare reglering av det intensiva skogsbruket för att stärka miljöhänsynen	9
3.6 Effektiva sanktionsmöjligheter bör införas i lagstiftningen	9
3.7 Gör en översyn av skogspolitiken för att nå våra miljökvalitetsmål	10
3.8 En ny skogsvårdslagstiftning bör ingå i miljöbalken	10
3.9 Främja naturbaserade lösningar och inför separata mål för utsläpp av växthusgaser och kolsänkor.....	10
3.10 Stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden	11
3.11 Kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skogen	11
3.12 Sverige bör anta mål om att skydda 30 procent av skogen.....	11
3.13 Skydda de fjällnära skogarna långsiktigt.....	12

3.14 Öka takten i bildandet av nationalparker	12
3.15 Värna nyckelbiotopsinventeringarna	12
3.16 Utred införande av naturvårdsavgift	13
3.17 Stärk inslaget av lövträd och öka andelen blandskogar	14
3.18 All statlig skog bör förvaltas hållbart och samlat	14

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett mål om att fördubbla den naturliga kolsänkan i Sverige till 2030 jämfört med 2017 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament i syfte att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring för privata skogsägare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrmedel och incitament bör införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av råvaror från skogen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att införa tydlig arealbegränsning för kalhyggenas storlek inom skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell målsättning för ökad areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en nationell målsättning om att trakthyggesbruket på längre sikt bör vara utfasat och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att laglig miniminivå för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagkrav på skyddszoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden bör införas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att stärka måluppfyllelsen av våra miljö kvalitetsmål och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att kolsänkor och utsläpp av växthusgaser skiljs åt i utformningen av EU:s klimatpolitik och att bägge ska ha ambitiösa men separata mål och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdessynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på naturtyp och geografisk utbredning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel samt ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att öka takten i bildandet av nya och utvidgade nationalparker och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återuppta en landsomfattande utökad nyckelbiotopsinventering och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillse att registrering av nyckelbiotoper fortsatt möjliggörs i samband med avverkningsanmälningar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över förutsättningar för en naturvårdsavgift inom skogsnäringen i syfte att bidra till stärkt finansiering av ökat skogsskydd och därmed även stärka förutsättningarna för att fler skogsägare ges ersättning vid intrång, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av skogslagstiftningen i syfte att stimulera till en ökad andel blandskog genom reglering av föryngringsåtgärder, röjning och gallring och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och tillkännager detta för regeringen.

3 Levande skogar med hög klimatnytta

Skogen är livsmiljö för en mängd olika arter och genererar en rad ekosystemtjänster (vattenrening, bär, svamp etc.) utöver att lagra kol och producera råvaror. FN:s vetenskapliga forskarpaneler för både klimat och biologisk mångfald har varnat för att både klimat och biologisk mångfald är akut hotade i närtid, och att dessa hot hänger samman. I Parisavtalet betonas vikten av att länderna skyddar och ökar kolförråd och kolsänkor.

Av de kolförråd vi har i Sverige är det skogens och våtmarkernas kolförråd som har störst potential att öka inom den korta tidsperiod vi har för att hejda klimatkrisen.

Enligt Naturvårdsverkets rapport Sweden 2020 Inventory Report to UNFCCC är den totala tillväxten i skogen i dag högre än vad som avverkas, vilket gör att skogen fungerar som kolsänka. Men avverkning påverkar kolsänkan och kolförrådet i skogen negativt. Den totala kolsänkan skulle kunna vara ännu större än i dag med ett skogsbruk där träden får växa sig äldre och kalhyggesbruket minskar och genom att mer skog skyddas. En betydande del av dagens kolsänka uppkommer på skogsmark som inte används för virkesproduktion, exempelvis formellt skyddade skogar.

De senaste åren har nettoinlagringen av koldioxid i växande träd (dvs. att upptaget av kol är större än den förlust som sker varje år i samband med skogsavverkning och naturlig nedbrytning) i Sverige varit relativt stabil. Naturvårdsverkets preliminära data från 2021 visar dock att nettoinlagringen minskat kraftigt jämfört med året innan, från ca 30 miljoner ton till 25 miljoner ton. Det beror främst på en sjunkande tillväxt i skogen och de senaste årens höga avverkningsvolymmer.

Vänsterpartiet anser inte att det svenska skogsbruket i sin helhet är att betrakta som tillräckligt hållbart för att nå våra klimatambitioner och bevara en hög biologisk mångfald. Vår inställning är att produktionsmålen måste vara underställda miljö- och klimathänsynen. För att uppnå ett hållbart skogsbruk kan inte råvaruförsörjningen vara styrande för hur våra skogar brukas. Naturens gränser med bevarade ekosystem och biologisk mångfald måste vara ramen för hur skogarna nyttjas. Inom dessa ramar bör ett hållbart brukande förse oss med råvaror och energi som bl.a. kan ersätta fossil energi och råvaror med stor klimatpåverkan. Att vi hållbart nyttjar vår skogsråvara är avgörande för att vi ska möta såväl klimatkrisen som utarmningen av den biologiska mångfalden. Dessa kriser måste lösas tillsammans.

Våra skogar är livsmiljö för en stor del av vår biologiska mångfald. Tillståndet för många av dessa arter är dock kritiskt eller missgynnsamt. Avverkning har stor negativ påverkan på 1 400 arter i Sverige. Enligt Artdatabanken är ungefär hälften av alla rödlistade arter (dvs. arter som har populationer som minskar eller är mycket ovanliga) på olika sätt knutna till skogen. Det intensiva skogsbruket påverkar därmed en stor mängd arter negativt. I stället för levande skogar med träd av alla åldrar, och ofta med olika trädarter och död ved, så är våra skogar till stor del numera planteringar med likåldriga trädslag (gran eller tall) som avverkas långt innan de når sin livslängd. Våra skogar brukas således till stor del för att ge så stor ekonomisk avkastning som möjligt. Av den produktiva skogsmarken i dag kan endast några få procent betraktas som gamla i biologisk mening. Förutom att detta får mycket stor påverkan på den biologiska mångfalden påverkar det skogens sociala och kulturella värden negativt samt minskar utrymmet för en växande naturturism.

I Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålet Levande skogar 2019 är minskande och fragmenterade livsmiljöer samt minskande och/eller små populationer hos ett antal hotade arter ett stort problem för att nå målet om att bevara biologisk mångfald. Till följd av trakthyggesbruket har svårspredda arter som är beroende av lång skoglig kontinuitet eller en komplex vegetationsstruktur missgynnats och flera av dem är därför hotade i dagens skogslandskap. Allt eftersom sådana områden slutavverkats minskar arealen tillgänglig livsmiljö. Riktigt gamla skogar med en beståndsålder över 160 år finns i låg omfattning. Många naturvärden kan inte återskapas under överskådlig tid, och avverkas dessa skogar är värdena spolerade, konstaterar myndigheten. Stora ansträngningar bör göras av såväl staten som skogsbruket för att skyddsvärda skogar

inte ska avverkas. Skogarna i nordvästra Sverige (till stor del fjällnära skog) har en stor allmän naturvårdsbetydelse, och hur de fortsatt förvaltas har en betydande inverkan på bevarandet av biologisk mångfald i Sverige.

I Skogsstyrelsens årliga uppföljning av Levande skogar 2022 konstateras att genomförda åtgärder är otillräckliga för att stoppa förlusten av viktiga livsmiljöer i skogslandskapet. Trenden för utvecklingen i miljön bedöms vara negativ. Myndigheten konstaterar att åtgärder och styrmedel för att minska fragmenteringen och ytterligare förlust av livsmiljöer för hotade och känsliga arter, behöver fortgå och förstärkas.

I motionen föreslår Vänsterpartiet en rad åtgärder för ett hållbart skogsbruk som värnar den biologiska mångfalden och klimatet. Vänsterpartiet föreslår i motionen En aktiv industripolitik (2021/22:3199) även åtgärder för en stark skogsindustri med hög förädlingsgrad.

3.1 Fördubbla den naturliga kolsänkan i Sverige

En mycket stor andel av världens länder har satt upp klimatmål för att minska utsläppen av växthusgaser. Däremot saknar de flesta länder klimatmål för ökad kolinlagring genom naturbaserade klimatlösningar. Trycket på skogen är hårt och träråvaran behövs i flera olika delar av klimatomställningen. Samtidigt fortsätter skogens biologiska mångfald att utarmas. Att intensifiera produktionen av skogsråvara löser inte klimatkrisen och riskerar att leda till större utsläpp och ökad utarmning av skogens arter.

En förståelse för hur användning av biomassa för olika ändamål påverkar klimatet kräver inte minst att man tar hänsyn till hur mycket skogsbruket påverkar kolsänkan. Det görs inte så som klimatstatistik redovisas i dag, varför det finns en risk för att vissa satsningar på att öka användning av skoglig råvara t.o.m. ökar nettoutsläppen jämfört med användning av fossil råvara under lång tid.

Åtgärder för att stärka kolinlagringen behövs inom både skogs- och jordbruket. Det kan exempelvis ske genom förändrade bruksmetoder som värnar kolförråden som finns i marken samt återvätning av torrlagda våtmarker och torvmarker. Ökad kolinlagring ger ofta även fördelar för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och klimatanpassning. Sverige bör anta ett mål om att fördubbla den naturliga kolsänkan i Sverige till 2030 jämfört med 2017. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Skapa ekonomiska incitament för privata skogsägare att stärka kolinlagringen

Klimatkrisen kräver skyndsamma åtgärder för att lagra in kol från atmosfären. Vänsterpartiet vill stärka kolinlagringen, och den biologiska mångfalden, genom att i ökad utsträckning skydda skog och öka arealer med hyggesfritt skogsbruk i stället för kalhyggesbruk. Men det behövs även ekonomiska incitament för privata skogsägare att låta skogen bli äldre innan den avverkas och anpassa gallringar för ökad kolinlagring. Det skulle gynna såväl landsbygd som klimatnyttan och den biologiska mångfalden. För landsbygden kan det även bidra till en förbättrad livsmiljö och stärkta förutsättningar för naturturism när träden får bli äldre. Regeringen bör ges i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament i syfte att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring för privata skogsägare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.3 Inför styrmedel och incitament för att främja landskapsplanering för hållbart uttag av råvaror

Genom att planera på landskapsnivå, med olika skogsägare, för hur hotade skogsarters livsmöjligheter kan stärkas skapas möjligheter att strategiskt bedöma utrymme för produktion av råvaror från skogen. Det innebär att man planerar förvaltning ur ett landskapsperspektiv för att säkerställa att arter har tillräcklig tillgång till sina livsmiljöer, och att man inte enbart ser till det enskilda skogsbeståndet. Med andra ord har man ett ”helikopterperspektiv” där hela skogslandskapets förutsättningar kan tas i beaktande. Styrmedel och incitament bör införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av råvaror från skogen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.4 Kalhyggesbruket är inte hållbart

Den helt dominerande skogsbruksmetoden i Sverige är trakthyggesbruk, även kallat hyggesbruk. Det innebär att de svenska brukade skogarna till stora delar består av likåldrig skog med gran eller tall. När beståndet har uppnått en ålder av 60–80 år slutavverkas skogen vanligtvis genom kalavverkning där nästan alla träd tas ned. Ofta vänds sedan marken genom markberedning och nya träd planteras. Innan ett nytt bestånd når avverkningsmogen ålder röjs och gallras det.

Trakthyggesbruket har utvecklats under lång tid för produktion av råvaror och har inte minst gjort att stora mängder kunnat levereras till pappersmassaindustrin. Skogsbruksmetoden möjliggör även att avverkningsrester som grenar och toppar (oftast benämnt med förkortningen grot) kan nyttjas som biobränsle.

Att intensivt bruka skogen genom att återkommande kalavverka har dock gett ett flertal stora negativa effekter. Det intensiva brukandet av skogen med återkommande kalhyggen är den huvudsakliga orsaken till att många skogslevande arter är klassade som sårbara och hotade. Enligt Artdatabanken är avverkningar det största enskilda hotet för den biologiska mångfalden tillsammans med igenväxning (som främst är ett hot i jordbrukslandskapet).

Kalhyggen är även ett problem ur klimatsynpunkt. Under de följande 10–12 åren efter kalavverkningen sker stora utsläpp av koldioxid när organiskt material på marken bryts ned, bl.a. på grund av ett varmare mikroklimat. Ofta tar det mer än 20 år innan skogen åter bundit lika mycket kol som släppts ut. Det innebär att i snitt så lagrar skogslandskap som bedrivs med trakthyggesbruk mindre kol i marken.

Därutöver riskerar kalhyggen att ge negativ miljöpåverkan genom läckage från marken till vattendrag och sjöar.

För att uppnå ett hållbart skogsbruk anser Vänsterpartiet att det krävs åtgärder för att minska trakthyggesbrukets negativa effekter för den biologiska mångfalden och klimatet. På sikt bör kalhyggesbruket vara utfasat. För att möjliggöra detta föreslår vi nedanstående åtgärder.

3.4.1 Begränsa storlek på kalhyggen

Dagens Nyheters granskning av skogen 2020/21 visade med tydlighet de existerande bristerna med de marknadsstyrda och frivilliga åtgärderna i form av certifiering samt effekterna av storskaliga slutavverkningar med enorma kalhyggen.

Vi anser att det finns skäl att begränsa storleken på kalhyggen inom skogsvårdslagen. I dag finns endast en begränsning på hur stora kalhyggen får vara i den fjällnära skogen. I den fjällnära skogen gäller att avverkning på en sammanlagd yta som är större än 20 hektar inom samma brukningsenhet får göras endast om det finns särskilda skäl för det. I övrig skog finns ingen laglig begränsning för hur stora dessa får vara, trots att fragmentering av livsmiljöer för många skogsarter är ett känt problem och att mycket stora kalhyggen även påverkar rennäring och sociala värden. Enligt Skogsstyrelsens nuvarande föreskrifter på övrig produktiv skogsmark gäller att hyggens storlek och utläggning ska anpassas till natur- och kulturmiljön samt att en begränsning av hyggenas storlek ska eftersträvas. Det saknas således tydlig reglering för hur stora dessa kalhyggen i areal får vara. Regeringen bör ges i uppdrag att införa tydlig arealbegränsning för kalhyggenas storlek inom skogsbruket. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.4.2 Inför målsättning för ökad andel kalhyggesfritt skogsbruk

Över 95 procent av de brukade skogarna i Sverige förvaltas genom trakthyggesbruk. Det finns därför ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk för att främja ett mer variationsrikt och hållbart brukande. Med kalhyggesfritt skogsbruk (t.ex. kontinuitetsskogsbruk) kan skötseln inriktas på anpassade gallringar som plockar ut de största träden och lämnar mindre att växa vidare. Kalhyggesfritt skogsbruk använder brukande som inte kalllägger marken då det kontinuerligt finns vegetation. Därmed undviks en hyggesfas i brukandet som ger stora utsläpp av koldioxid. Det hyggesfria skogsbruket skonar även svamparnas mykorrhiza (nätverk mellan svamparna och trädens rötter) vilket har stor betydelse för den långvariga kolinlagringen.

Att öka inslaget av kontinuitetsskogsbruk där i stället särskilt utvalda träd eller mindre grupper av träd avverkas kan således ge vinster för både den biologiska mångfalden och klimatet samt stärka skogens sociala värden. Naturvårdsverket konstaterar i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 att för att komma närmare miljömålet Levande skogar behövs bl.a. en ökning av den areal som brukas med hyggesfria metoder.

En nationell målsättning för ökad areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.4.3 Inför omställningsstöd för kalhyggesfritt skogsbruk

Ett kalhyggesfritt skogsbruk bedrivs utan kalhyggen, och skogen har alltid ett trädskikt. En ökad andel kalhyggesfritt skogsbruk kan stärka naturvärden, kulturvärden eller sociala värden i skogslandskapet. För att stimulera att en ökad areal brukas med kalhyggesfria skogsbruksmetoder i stället för trakthyggesbruk vill Vänsterpartiet införa ett omställningsstöd för markägaren då omställningen kan vara förenad med ökade kostnader i övergången. I vår motion Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel redogörs för vår budgetsatsning.

3.4.4 Fasa ut kalhyggesbruket

Vänsterpartiet anser att trakthyggesbruket på sikt bör fasas ut för att värna skogens funktion som kolsänka och den biologiska mångfalden. Ett sådant långsiktigt mål bör

antas för att tydliggöra för alla markägare, brukare, företag och myndigheter om den långsiktiga ambitionen i skogsbruksmetod för att uppnå ett hållbart skogsbruk. Staten bör genom myndigheter aktivt bidra genom ekonomiskt omställningsstöd, utveckling, forskning och rådgivning för kalhyggesfria skogsbruksmetoder. Sverige bör anta en nationell målsättning om att trakthyggesbruket på längre sikt bör vara utfasat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.5 Inför tydligare reglering av det intensiva skogsbruket för att stärka miljöhänsynen

Skogspolitiken måste utgå från att bevara ekosystemen när det gäller både mångfalden och funktionaliteten. Brist på reglering har lett till intensiva skogsbruksmetoder som i betydande delar försvagar ekosystemens långsiktiga bärkraft. I dag tillåts exempelvis plantering av främmande trädslag som contortatall, stubbrytning för användning som biobränsle, dikning och dikesrensning samt gödsling för att öka produktionen trots att det försvagar ekosystemet. Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I Sverige finns ingen förutbestämd kantzonbredd som ska sparas för att skydda vattendrag vid avverkning. I stället bygger detta på frivilliga åtaganden för dessa känsliga miljöer. Laglig miniminivå för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Lagkrav på skydds-zoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden bör införas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.6 Effektiva sanktionsmöjligheter bör införas i lagstiftningen

För att uppnå ett långsiktigt hållbart skogsbruk i enlighet med våra miljömål krävs förutom ökat skogsskydd även stärkt miljöhänsyn i skogsbruket. De utvärderingar som Skogsstyrelsen gjort av miljöhänsynen i skogsbruket visar att det i dag föreligger brister.

Av skogsvårdslagens portalparagraf framgår att produktions- och miljömål ska vara jämställda. I det skogsbruk som i dag bedrivs under devisen frihet under ansvar i Sverige är produktionen dock oftast i praktiken överordnad miljöhänsynen. Skogsvårdslagen är skriven med trakthyggesbruk som norm och med syftet att garantera virkesförsörjningen. När det gäller naturvård saknas i mycket stor utsträckning sanktionsmöjligheter. Undersökningar gjorda av Skogsstyrelsen visar att andelen underkända avverkningar är betydande och att generell naturvårdshänsyn inte tas i tillräcklig omfattning. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir. Naturvårdsverket konstaterar i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 att för att komma närmare miljömålet behövs stora förbättringar av den miljöhänsyn som tas vid skogsbruksåtgärder, särskilt vad gäller kulturmiljöer och hänsynskrävande biotoper. Vänsterpartiet menar även att det ska löna sig att göra rätt och att man inte ska gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor.

Miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.7 Gör en översyn av skogspolitiken för att nå våra miljökvalitetsmål

Regeringens skogspolitik försvårar möjligheten att nå ett flertal av våra miljökvalitetsmål som har antagits av riksdagen. Stärkt miljöhänsyn är fortsatt underordnat åtgärder för att stimulera produktionsintressen. Det saknas därutöver strategiskt arbete för att stärka landskapsperspektivet i naturvårdsarbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Detta är helt nödvändigt då hotade arter och livsmiljöer i dag fortsatt fragmenteras. Förutom att den generella miljöhänsynen i skogsbruket behöver stärkas behövs en samlad skogspolitik för det formella och frivilliga skogsskyddet i syfte att stärka landskapsperspektivet för våra skogsarter. För att skogen ska brukas och skyddas så att resurser nyttjas hållbart krävs att skogsvårdslagstiftningen moderniseras.

Regeringen bör tillse att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att stärka måluppfyllelsen av våra miljökvalitetsmål och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.8 En ny skogsvårdslagstiftning bör ingå i miljöbalken

Gällande lagstiftning för skogsbruket har enligt Vänsterpartiet brister då den i alltför låg omfattning klarar att värna nödvändig miljöhänsyn i skogsbruket. I förarbetet till miljöbalken som trädde i kraft 1999 var det många miljöjurister som hävdade att även skogsvårdslagstiftningen borde ingå i miljöbalken för att värna miljöhänsynen i skogsbruket. Vi menar att det inte minst med anledning av tillståndet för den biologiska mångfalden finns starka skäl för en sådan juridisk ordning. Regeringen bör återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.9 Främja naturbaserade lösningar och inför separata mål för utsläpp av växthusgaser och kolsänkor

Ökat skydd av skog är nödvändigt för att bevara den biologiska mångfalden och är samtidigt en positiv klimatåtgärd. Men även om en ökad areal skog skyddas inom Sverige och övriga EU-länder kommer en stor del av skogarna att brukas. Därför är ett hållbart brukande och ett hållbart nyttjande av skogsråvaran helt avgörande såväl för klimatet som för den biologiska mångfalden. Ett sådant brukande bör enligt Vänsterpartiet ske inom naturens gränser som måste vara den ram vi har att förhålla oss till.

För att bromsa klimatkrisen och nå klimatmålen är det nödvändigt att upphöra med förbränning av fossilt kol (lagrat i miljontals år) för att inte tillföra ytterligare fossilt kol till atmosfären. Dessutom måste förlust av ekosystem med stora kolförråd stoppas. Men det räcker inte. Redan i dag är koldioxidhalten i atmosfären så hög att den behöver minska för att vi på lång sikt ska kunna stabilisera jordens klimat. Vi behöver därför lagra mer kol i de biogena kolförråden genom s.k. naturbaserade klimatlösningar, dvs. i växtlighet genom fotosyntes. Men vi behöver även använda en del av den biomassa som fotosyntesen skapar för att förse oss med råvaror, som bl.a. kan ersätta fossil energi och råvaror med stor klimatpåverkan.

Sverige ska verka för att kolsänkor och utsläpp av växthusgaser skiljs åt i utformningen av EU:s klimatpolitik och att bägge ska ha ambitiösa men separata mål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.10 Stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden

I dag sker avverkning av skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter. Dessa skogar har ofta hög variation och är ofta naturskogsartade. Naturvårdsverket anser att stora ansträngningar bör göras av såväl staten som skogsbruket för att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Trots att den tidigare regeringen hade ambitionen att inga skogar med höga naturvärden skulle avverkas, underlät man att vidta åtgärder för att förhindra det. Därmed försvåras kontinuerligt möjligheterna att bevara de kvarvarande livsmiljöerna för missgynnade arter i skogsbruket.

Regeringen bör skyndsamt ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.11 Kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skogen

Det långsiktiga skyddet av skog är en central del i miljökvalitetsmålet Levande skogar. För att uppnå målet förutsätts att det formella skyddet ökar samt att skogsägarna frivilligt avsätter skogsmark. De frivilliga avsättningarna har dock i många fall visat sig vara av begränsat värde för biologisk mångfald. I dag finns inte statlig kontroll av vare sig kvalitet eller långsiktighet, och dokumentation saknas över många av de områden som anses skyddade. Dessutom kan arealen frivilligt avsatta skogar flyttas omkring i landskapet. Sammantaget är detta mycket problematiskt då frivilliga avsättningar ingår i ett nationellt långsiktigt mål för samhällets gemensamma bästa.

Frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvärdessynpunkt för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.12 Sverige bör anta mål om att skydda 30 procent av skogen

Enligt SCB är ungefär 9 procent av Sveriges skogsmark formellt skyddad (reglerat av lagar och förordningar, exempelvis naturreservat). Då är även den fjällnära skogen och improduktiv mark inräknade. Enligt samma myndighet uppgår de frivilliga avsättningarna (skog där markägaren frivilligt har beslutat att inte utföra åtgärder som skadar naturvärden) till knappt 6 procent. När det gäller de frivilliga avsättningarna finns dock osäkerheter (se text ovan). Sverige har inte klarat att skydda tillräckligt med skog i enlighet med vare sig de internationella eller de nationella målen. Vänsterpartiet anser att Sverige, för att värna den biologiska mångfalden, bör anta en nationell målsättning om att totalt 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas. Detta mål bör uppnås genom att minst 20 procent av den produktiva skogsmarken skyddas och att den skyddade skogsmarken ska bestå av representativa och ekologiskt sammanhängande nätverk när det gäller naturtyper och geografisk utbredning. En sådan målsättning skulle även ligga i linje med EU-kommissionens strategi om att minst 30 procent av EU:s

landyta ska ha rättsligt skydd för att leva upp till intentionerna i konventionen om biologisk mångfald (CBD).

Sverige bör anta en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på naturtyp och geografisk utbredning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.13 Skydda de fjällnära skogarna långsiktigt

Den svenska fjällnära skogen är ett unikt område med stora naturskogar och höga naturvärden. Naturskogarna i fjällområdet är några av de få intakta skogslandskap som fortfarande finns kvar i Europa. Vänsterpartiet anser att det är av högsta prioritet att dessa skogar skyddas. Mark- och miljööverdomstolen kom 2020 med vägledande domar som konstaterar att skogsägare som inte får avverka i fjällnära skog p.g.a. att det finns höga naturvärden har rätt till ersättning från staten. Vi anser att regeringen nu måste säkerställa att natur- och kulturvärdena långsiktigt bevaras och att statliga medel finns tillgängliga för att ersätta markägare som har rätt till ersättning. Vi anser att det behövs en strategi för att säkerställa att de fjällnära skogarna får ett långsiktigt formellt skydd.

Även Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har tydliggjort behovet av ökade medel för skyddet av fjällnära skogar i sitt budgetunderlag till regeringen för 2023–2025. Naturvårdsverket har också konstaterat att det behövs särskilda insatser för att bevara stora naturskogar som i dag förvaltas av de statliga skogsförvaltarna. Regeringen bör tillse att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel samt ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.14 Öka takten i bildandet av nationalparker

Vänsterpartiet anser att Sverige bör öka takten i bildandet av nationalparker. Naturvårdsverket har i dag redan en plan för hur fler nationalparker kan bildas och hur befintliga kan utvidgas. Det är bra, men vi anser att mer resurser bör läggas på detta arbete så att fler nationalparker, såsom Kebnekaise, snabbare kan bildas. Det skulle även göra att fler skogsområden med höga naturvärden tidigare kan omfattas av framtida skydd i form av nationalpark.

Regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att öka takten i bildandet av nya och utvidgade nationalparker. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.15 Värna nyckelbiotopsinventeringarna

Nyckelbiotoper är skogsområden som har mycket höga naturvärden. Storleken kan variera från några enskilda träd till ett helt skogsområde som är skyddsvärt för växter och djur och som missgynnas av skogsbruket. Dessa har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur och inte minst för många rödlistade arter. De har dock inte något automatiskt formellt skydd. I dag begränsas naturhänsynen av att myndigheterna enligt lagen inte får meddela föreskrifter som är så påverkande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Lagstiftningen bör enligt Vänsterpartiet ändras så

att nyckelbiotoper undantas från åtgärder som inte främjar biologisk mångfald. Enligt en forskningssammanställning från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) 2018 finns nu starka belägg för att nyckelbiotoperna verkligen har ett rikare växt- och djurliv än omgivningarna. Många studier visar även att de små nyckelbiotoperna är känsliga för avverkning i omgivande skog eftersom kanteffekterna är stora.

Registrering och inventering av nyckelbiotoper är av central betydelse för att hänsyn ska tas till områden med höga naturvärden i samband med slutavverkningar. Skogsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper har varit en av de största kartläggningarna av natur i vårt land. Det är dock mycket länge sedan en nationell inventering genomfördes. Vänsterpartiet var därför nöjda med att tillsammans med regeringen i budgeten för 2018 genomföra en satsning på en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. Inventeringsarbetet var tänkt att pågå under en tioårsperiod. Anslag infördes dessutom för att myndigheterna skulle kunna erbjuda skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter möjlighet till ersättning för områdesskydd.

Den tidigare regeringen beslutade dock, i enlighet med en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, att den utökade nyckelbiotopsinventeringen inte skulle återupptas och man avvecklade satsningen på 20 miljoner kronor per år för detta ändamål. Detta trots att Naturvårdsverket 2019 konstaterade följande i sin fördjupade utvärdering av miljö kvalitetsmålen:

För att bibehålla biologisk mångfald är ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas, utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar viktig. Nyckelbiotoper utgör öar i landskapet och hyser många hotade arter och strukturer som är en bristvara i landskapet. Skogsstyrelsens inventering av biologisk mångfald indikerar att olika nyckelbiotoper hyser olika arter och att de inte är utbytbara mot varandra. Stora ansträngningar bör göras av såväl staten som skogsbruket för att skyddsvärda skogar inte avverkas.

Därutöver har Skogsstyrelsen beslutat att man ska upphöra med att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar utan att det resulterat i några åtgärder från regeringen. Vår uppfattning är att dessa åtgärder leder oss längre ifrån att uppnå flera av våra miljömål och att det lägger en grund för fortsatt utarmning av biologisk mångfald.

Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återuppta en landsomfattande utökad nyckelbiotopsinventering. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillse att registrering av nyckelbiotoper fortsatt möjliggörs i samband med avverkningsanmälningar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.16 Utred införande av naturvårdsavgift

Anslagsnivåerna behöver öka än mer för att fler skogsägare ska kunna få ersättning när naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal behöver bildas. Vi anser även att skogsnäringen, enligt principen att förorenaren betalar, bör bidra till finansieringen av formellt skydd då skogsbruket är den främsta orsaken till förlust av biologisk mångfald i skogen. En sådan avgift skulle, förutom att den ger förutsättningar för ökat skogsskydd, även kunna utformas så att de stora skogsägarna bidrar till att små skogsägare med hög andel skyddsvärd skog får bättre förutsättningar till ersättning när dessa skogar skyddas.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över förutsättningar för en naturvårdsavgift inom skogsnäringen i syfte att bidra till stärkt finansiering av ökat skogsskydd och därmed även stärka förutsättningarna för att fler skogsägare ges ersättning vid intrång. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.17 Stärk inslaget av lövträd och öka andelen blandskogar

Stora delar av våra produktionsskogar är monokulturer med gran eller tall. På många skogsmarker skulle skogsbestånden få en betydligt större artvariation och ett ökat inslag av lövträd om skogen självföryngrades och inte planterades. En ökad variation av trädslag skulle också kunna uppnås genom att man vid plantering använde fler trädslag än ett. Genom inriktning vid röjning och gallring ges också möjlighet att skapa förutsättningar för blandskog där de naturliga förutsättningarna finns beroende på markens bördighet, jordart etc. Studier har visat att skogar med lövträd ger fördelar såväl för den biologiska mångfalden som för klimatet i jämförelse med rena barrskogar. Genom att man i högre grad styr produktionen mot trädarter som är naturliga för skogsmarken och därmed ökar det totala inslaget av lövträd ökar dessutom skogens resiliens (återhämningsförmåga) vid störningar som uppstår p.g.a. klimatförändringarna. Klimatförändringarna innebär generellt en ökad stress och sårbarhet för skogen som ekosystem. Produktionsskogar med enbart ett trädslag blir därför extra sårbara vid stormar och angrepp av insekter och svampar.

Den stora skogsbranden i Västmanland 2014 visade att inslag av lövträd hade stora positiva effekter för att begränsa omfattningen av branden. Då skogsbränder p.g.a. klimatförändringarna kan förväntas öka i frekvens kan ett ökat inslag av lövträd i form av naturliga barriärer vara betydelsefullt för att i framtiden begränsa skogsbrändernas omfattning. Det är sedan tidigare belagt att ju mer intakt ett ekosystem är med rik biologisk mångfald, desto bättre buffertförmåga har systemet att stå emot förändringar. Regeringen bör genomföra en översyn av skogslagstiftningen i syfte att stimulera till en ökad andel blandskog genom reglering av föryngringsåtgärder, röjning och gallring. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.18 All statlig skog bör förvaltas hållbart och samlat

Vänsterpartiet anser att staten ska bedriva ett aktivt förvaltarskap över sina skogsområden. Det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag. Det nya skogsbolaget bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen, använda alternativa brukningsmetoder eller bistå med ersättningsmark till markägare som skyddar skog för biologisk mångfald eller andra unika värden. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. All statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Håkan Svenneling (V)

Linda Westerlund Snecker (V)